
Evropští vědci studovali mýty, které se šířily městy za druhé světové války a po ní

Středoevropští vědci studovali mýty, které se šířily městy za druhé světové války a po ní

Jak se prostřednictvím rozšiřovaných mýtů budovala a plánovala nová říšskoněmecká identita středoevropských metropolí? To sleduje mimo jiné nová monografie *Národní metropole v čase vyvlastnění, kolaborace a odporu*, na které se podílela skupina vědců z různých středoevropských pracovišť pod vedením docentky Blanky Soukupové a Rozy Goduly-Weclawowiczové. Publikace nyní vyšla na [Fakultě humanitních studií UK](#).

„Monografie analyzuje vznik a funkci národních, kolaborantských a nacistických mýtů ve vybraných středoevropských metropolích a v jednom malém českém městě, v Písku, v období druhé světové války, analyzuje také vznik a funkci mýtů o druhé republice a o druhé světové válce v období po jejím skončení,“ vysvětluje jedna ze spoluautorek publikace docentka Blanka Soukupová z Fakulty humanitních studií UK. Studie se zaměřily na Prahu, Vídeň, Bratislavu, Varšavu, Krakov a už zmíněný Písek.

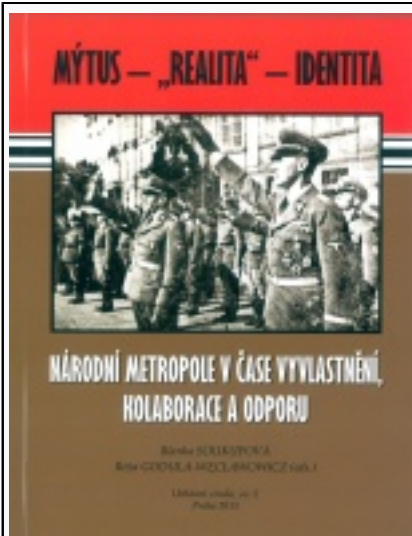
„Ve vybraných městech se v období druhé světové války snažily etablovat tři základní mýty – mýtus starých říšskoněmeckých měst, ten prosazovali především nacističtí okupanti a napomáhali mu i kolaboranti. Pak mýtus národních metropolí, který udržoval odboj a v případě českých měst zčásti i protektorátní vláda. Třetí mýtus měst v nové politické situaci prosazovaly kolaborantské instituce – vláda, tisk, spolky apod. pod záštitou nacistických okupantů,“ vysvětlila Blanka Soukupová.

Slovenští autoři Daniel Luther a Peter Salner se tak například věnují tomu, jak se chovali obyvatelé Bratislavy po 30. září roku 1938, jaký postoj zaujali k židovské a k české menšině žijící ve slovenské metropoli. Odborník na mezinárodní právo, Rakušan Harald Christian Scheu, který působí na [Právnické fakultě UK](#), zase sledoval prostřednictvím rozboru platné legislativy v Rakousku mezi roky 1934 až 1945 rozpad mýtu Vídně jako multietnického a multikulturního města. „Jiný přístup ke studiu mýtů meziválečných středoevropských měst zaujali polští a čeští badatelé. V jejich kapitolách jsou mýty o městech a ve městech analyzovány na pozadí vztahu nacistické ideologie k obyvatelům těchto měst,“ podotkla Blanka Soukupová.

Polský etnograf a historik Andrzej Stawarz se tak věnoval Varšavě ve třech historických etapách. Nejprve sleduje události září roku 1939, kdy se Polsko bránilo Německu, pak se zabývá Varšavou v době okupace a následných povstání. „Zatímco v první fázi dominoval mýtus vítězství, který podporoval odhodlání k obraně hlavního města a pomáhal obyvatelům snášet každodenní těžkosti, do druhého období vešli obyvatelé s mýtem Varšavy, která se nestala velkým městem budoucnosti zásluhou svého rozvoje v meziválečném čase, ale zásluhou svého hrdinství. Ve varšavském ghettu se pak šířil mýtus rezignace. Nacistická propaganda rozváděla mýtus vystěhování ghetta na východ, navenek měla sloužit zničená Varšava jako výstraha pro Západ a okupované země, včetně protektorátu,“ vysvětlila docentka Soukupová.

Nacistické Německo se snažilo šířit mýtus Varšavy, Krakova i Prahy jako starých německých měst, které chtělo znovu vybudovat. Došlo k přesídlování obyvatelstva (ve Varšavě a v Krakově Poláků do polské zóny, Židů do ghett), k transportu židovského obyvatelstva do koncentračních táborů, zavírání národních škol, přejmenovávání ulic a náměstí názvy z rejstříku nacistické ideologie, strhávaly se politicky nepřijatelné pomníky, začaly se slavit nové svátky jako Hitlerovy narozeniny, z minulých dob se vyzdvihovala ta historická období, v nichž byl patrný německý vliv, a ve veřejném prostoru začala dominovat němčina.

Autoři se nezabývali jenom tím, jaké mýty se tvořily okolo vybraných měst v době druhé světové války, ale také tím, jaká je životnost těchto mýtů dnes. „V Polsku, především ve Varšavě, je od konce války záměrně vyzdvihován mýtus hrdinné Varšavy. V Bratislavě je po roce 1989 zase vyvyšován mýtus tolerantní Bratislavy, a to v rozporu se skutečností. Naopak Česká republika dosud nedokázala tradici odboje pozitivně zhodnotit, zdá se dokonce, že pozitivní mýtus je při budování současné české identity záměrně odmítán. Znepokojující je i plíživý návrat některých protektorátních mýtů – vyzdvihování Prahy Karla IV., nikoliv Prahy husitské nebo prvorepublikové. Návrat mýtu židovské Prahy je pak bohužel především určitou módou, jež postrádá znalostní i morální ukotvení, tím druhým myslím to, že nemá přílišnou oporu v sebereflexi českého chování vůči Židům za protektorátu. A navíc obrazu židovské Prahy schází niternost šedesátých let dvacátého století,“ podotkla Blanka Soukupová.

Monografie *Národní metropole v čase vyvlastnění, kolaborace a odporu* vyšla na počátku letošního roku v edici *Urbánní studie*, kterou vydává Fakulta humanitních studií UK. Studenti a zaměstnanci FHS UK ji mohou koupit za zvýhodněnou cenu na sekretariátu děkana fakulty v areálu univerzity v pražských Jinonicích.